

ELTSINE
Ở HỘI NGHỊ G7

Tháng 7.92 bắt đầu với một cuộc hội nghị thượng đỉnh mà người mong đợi nhiều nhất có lẽ là Tổng thống CHLB Nga Boris Eltsine. Cũng dễ hiểu thôi vì đây là lần đầu tiên ông tham dự hội nghị này, với nhiều trọng trách mà không chỉ của nước Nga. Quả thật, ông đã đến Munich tối thứ ba 7.7

146 rúp theo sát thị trường; tuy nhiên, có thể hy vọng rằng tỷ giá đồng rúp sẽ sớm được ổn định với khoản 2 tỉ dollars mà G7 đã đồng ý tháo khoán để củng cố đồng rúp. Trong ngày chủ nhật 5.7, tức hai ngày trước khi đến Munich, ông đã gặp ông Michel Camdessus, chủ tịch FMI tại Moscou để mặc cả về một khuyến cáo cuối cùng của FMI: thả nổi giá nhiên

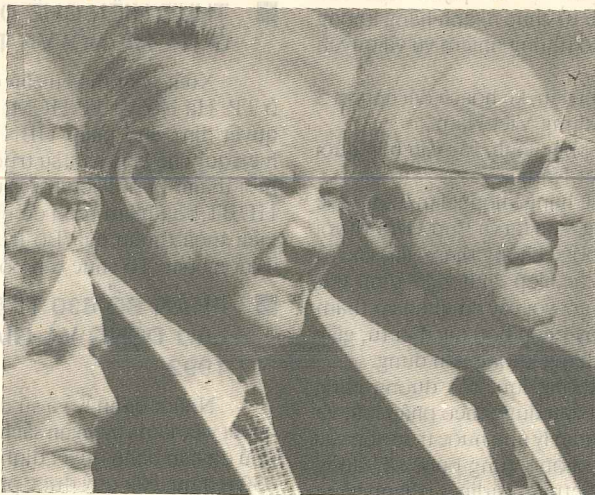
dung bản tường trình của Thủ tướng Egor Gaidar (*Le Fig - Eco* 1.7.92, bài "Tiến trình tăng trưởng kinh tế thực sự và cụ thể có thể bắt đầu từ 1996" Egor Gaidar.)

Thế nhưng các dự báo ngay trước mắt lại không hồng lắm: năm 1992, sản lượng công nghiệp giảm 13%, lạm phát hy vọng sẽ khổng lồ ở tỉ lệ 1600%, thâm thủng ngân sách

thành một... thời thượng, k ai cũng tự nhận mình rảnh rỗi, lý thuyết một bờ, kinh nghiệm đầy mình về cổ phi hóa..., có lẽ nên đọc t phỏng vấn giáo sư Robert Mundell của Viện Đại học Columbia (Mỹ), một trong những "cha đẻ" của đồng Ecu của châu Âu, do tờ *Figaro* thực hiện bên lề m hội thảo về đề tài "Tư nh hóa ở Đông Âu" tổ chức t

KINH TẾ TÀI CHÍNH THẾ GIỚI THÁNG 7.92

ngay sau khi vừa họp xong với các nhà lãnh đạo của SNG, với sứ mạng đại diện SNG bàn bạc với các nhà lãnh đạo G7 về món nợ của Liên Xô cũ mà từ cuối tháng 12.91 mỗi nước trong SNG phải đứng ra thanh toán phần nợ của riêng mình, nói cách khác là khất nợ. Mặt khác, trong cương vị Tổng thống Nga, ông đã tuyên bố với các nhà lãnh đạo G7 rằng ông sẵn sàng gá nợ bằng các tài nguyên khoáng sản, đất đai, công nghiệp và năng lượng của nước Nga. Con số nợ của Liên Xô cũ là 70 tỉ dollars. Một sứ mạng khác của ông là còn làm sao cho G7 tháo khoán con số 24 tỉ dollars viện trợ đã hứa. Sứ mạng cuối cùng là đại diện nước Nga gia nhập FMI. Điều cuối cùng này đã khiến ông bận tâm rất nhiều: làm thế nào đưa nền kinh tế Nga chuyển sang nền kinh tế thị trường mà không khiến cho cuộc khủng hoảng kinh tế xã hội hiện tại trầm trọng hơn? Trước khi đến Munich một tuần, hôm 1.7 ông đã thả nổi đồng rúp: không còn một mề hồn trận tỉ giá nữa: từ nay đồng rúp sẽ theo sát thị trường. Tất nhiên, tỷ giá 1 dollars = 125 rúp hôm 1.7 chỉ đến cuối tuần đã lên đến

Tổng thống Eltsine trong G7

liệu, không bao cấp nữa. Sau khi thả nổi giá cả hôm 1.2, thả nổi tỷ giá đồng rúp hôm 1.7, chỉ còn mỗi khoản năng lượng này là cần thả nổi. Thế nhưng, theo ông Boris Eltsine, nếu thả nổi giá năng lượng thì cuộc khủng hoảng xã hội sẽ bùng nổ. Yêu cầu khoan thả nổi này đã được G7 thông cảm. Những tin tức vào cuối tháng 7 cho biết chính phủ Nga sẽ tung ra vào tháng 8 một kế hoạch đứng ra trả nợ giùm cho các nước thuộc Liên Xô cũ; Nga nhận trả 61% số nợ 70 tỉ, Ukraine nhận trả 16% số nợ đó.

CỔ PHẦN HÓA TẠI NGA

Cuộc cải cách kinh tế hiện tại ở nước Nga có thể được tóm tắt như sau qua nội

khoảng 680 tỉ rúp (hồi tháng 3 còn dự đoán mới là 245 tỉ)... Tuy thế các mục tiêu cho năm tới lại khá lạc quan: đưa tỉ lệ lạm phát xuống còn 200%, mức giảm sút sản lượng công nghiệp sẽ chỉ vào khoảng 4-5%... Liệu với việc bơm 415 tỉ rúp vào nông nghiệp và 300 tỉ rúp vào công nghiệp sẽ là một bình dương khí hồi sinh? Liệu thuốc cơ bản chính là tư nhân hóa các xí nghiệp với mục tiêu là đến năm 1995 sẽ tư nhân hóa 50% các xí nghiệp lớn.

Đại thể bản tường trình 300 trang của Thủ tướng Egor Gaidar là như trên. Trong thời điểm mà vấn đề tư nhân hóa-còn gọi là cổ phần hóa-đang trở

DANH ĐỨC

học viện Institut Euro 92.

* Những phương thức tư nhân hóa mà các nước Đông Âu đang đeo đuổi có đã là cần thiết không?

G.S. Robert Mundell: Người Nga đã viện dẫn để tầm quan trọng của những người lao động trong nền kinh tế của họ để chọn lựa phương thức chia không một số lớn cổ phần cho các công nhân. Theo ý tôi, nếu tính về lâu về dài thì không hiệu quả. Nhưng đó là một cách để mua sự im lặng của công nhân trong giai đoạn đầu, để giảm thiểu những chống đối với tiến trình này. Cách lựa chọn này của người Nga là xấu về mặt kinh tế song có lẽ lại cần thiết về mặt chính trị.

Tại Ba Lan, ngược lại chính phủ đã phân chia các cổ phần cho những người lao động, quỹ an sinh xã hội, các công ty Holding. Ai cũng có phần cả. Chính vì thế mà lại khó kiểm soát được việc tái tổ chức các xí nghiệp.

Người Tiệp nhanh hơn. Họ đã lượng giá các công ty rồi cho bán đấu giá. Hungari thì đóng vai trò đầu đàn: đây là nước đã tư nhân hóa nhiều nhất (khoảng 30% GNP). Song đừng quên rằng Hungari đã xuất phát đầu tiên.

*** Ông có lời khuyên gì cho tất cả các nước này?**

G.S. Robert Mundell: Trước hết hãy hiểu rằng các cuộc tư nhân hóa (cổ phần hóa) không có ý nghĩa gì cả nếu không kèm theo cải cách thuế vụ. Thế nhưng, chính cái quyền định thuế khóa lại là cái quyền tàn phá. Thay đổi một hệ thống thuế khóa chính là thay đổi trị giá của xí nghiệp mà ta muốn cổ phần hóa. Thành ra vừa cải cách thuế vụ vừa tiến hành cổ phần hóa là một điều tối cần thiết.

Kể đó phải đưa ra những đảm bảo cho mọi người trong cuộc. Tiền tệ ổn định chẳng hạn sẽ bảo đảm sự ổn định của lợi nhuận. Phải coi bỏ những quy định trói buộc nền kinh tế, những cấm đoán đủ loại có khả năng làm tê liệt nền kinh tế. Cuối cùng phải giảm tối đa thuế đánh trên các xí nghiệp, ngoại trừ thuế đánh trên tiền lãi phân chia cho các cổ đông. Do được giảm thuế, các xí nghiệp được kích thích tái tạo số vốn tự có, phát triển và sinh lãi. Các nguồn thu ngân sách của nhà nước chỉ nên dựa trên thuế thu nhập hoặc trên thuế trị giá gia tăng.

Trên đây là một số ý kiến tham khảo của một tên tuổi lớn trong kinh tế học, tất nhiên mọi sự tham khảo không thể theo khuôn khổ "giáo điều". Xin giới thiệu một ý kiến tham khảo khác, của Serge Krief, giám đốc công ty tư vấn Bernard Krief Consulting Group đang được chính phủ Nga bổ nhiệm làm cố vấn chính phủ trong khâu tư nhân hóa lãnh vực luyện kim, mà công việc cụ thể trước mắt là xây dựng phương án cổ phần hóa tổ hợp công nghiệp Novolipetsk cách Moscow 450 km về phía Nam, gồm 45.000 công nhân.

Tư nhân hóa, cũng giống như từ ngữ "kinh tế thị trường", có lúc tại Nga người ta đã ngỡ rằng đây sẽ là một liều thuốc tiên. Một liều

thuốc thật dễ uống vì người ta chỉ phát không những mẫu giấy gọi là cổ phần cho công nhân viên nhà máy X nọ - mà chủ yếu là cho các người lãnh đạo hơn là cho các công nhân - và rồi người ta tuyên bố rằng nhà máy đã được tư nhân hóa, cổ phần hóa chẳng cần góp vốn gì, chẳng cần đến tái tổ chức (nhà máy) và rồi người ta đã phải nhận chân sự thật: mọi việc đã chẳng trơn tru gì cả.

Nước Nga cũng như các nước khác ở Liên Xô cũ bỗng dung trở thành một thị trường khổng lồ cho các công ty kiểm toán, lượng giá

song cơ sao dân chúng cứ mãi chê bai! Bầu không khí âm ỉ do còn trờn trờn trăm trọng hơn vì sau hai ngày họp các nhà lãnh đạo G7 đã không đi đến một thỏa hiệp nào nhằm khai thông vòng hội đàm Uruguay Round về thuế quan và mậu dịch. Trong bối cảnh đó trận chiến lãi suất đã bùng nổ.

Trước hết, Tổng thống Bush đã thán nhiên đi đến hội nghị Munich với quyết định hạ lãi suất chỉ đạo xuống còn 3,25%. Tám ngày sau, khi hội nghị G7 bế mạc, đến lượt Ngân hàng Đức phản pháo tăng lãi suất chỉ

Anh-Mỹ. Các công ty này ò at ò xô đến Moscow, tiến hành công tác lượng giá các xí nghiệp Nga trong góc độ là người khả dĩ sẽ mua lại các xí nghiệp này, nghĩa là đưa ra một giá cả tối thiểu, không đầy đủ, và qua đó tạo thuận lợi cho các xí nghiệp "ngon lành" nhất rơi vào tay của người nước ngoài: có thể đơn giản gọi đó là chủ nghĩa thực dân mới về kinh tế. Trong lãnh vực cổ phần hóa, nếu chỉ thực hiện kiểm toán, lượng giá thời thì chưa đủ, còn phải xét đến tất cả các khía cạnh của sản xuất: pháp lý, tài chánh, kỹ thuật, sản lượng, chất lượng, tiếp thị, khả năng nâng cao giá trị tài sản." (Xem *Le Fig-Eco* 22.7.92)

TRẬN CHIẾN LÃI SUẤT

Hội nghị G7 Munich 6 và 7.7.92 đã được đánh giá là rầu rĩ. Đặc biệt là sáng thứ hai 6.7, hai tổng thống Bush và Mitterrand, trong phần tường trình tình hình kinh tế tài chánh của mỗi nước, đã phải than vãn rằng nền kinh tế của họ đã khởi động lại

đạo 0,75%. Một loạt các ngân hàng châu Âu khác cũng tăng lãi suất theo ngõ hầu bảo vệ đồng tiền của mình. Lập tức, các chỉ số các thị trường chứng khoán thì nhau tuột dốc. Bên kia Đại Tây Dương đồng dollars trong tháng 7 đã "biểu diễn" một cú rơi ngoạn mục: nó đột ngột rơi tỷ giá, như so với đồng franc Pháp, trước tháng 7 còn ở tỷ giá 5,6 hoặc 5,7 franc, nay chỉ còn xấp xỉ 5 franc. Xem ra Mỹ đang "dumping" đồng dollar để tăng xuất khẩu. Vô hình trung, đồng mark trở thành một giá trị trú ẩn; cộng với lãi suất cao, coi như đồng vốn khắp nơi đổ về Frankfurt (Đức). Từ *Le Fig-Eco* 18.7 chạy tit "Các thị trường chứng khoán bị đánh gục bởi cú đâm Frankfurt". vào những ngày cuối tháng 7, ngày thứ hai 27.7 đến lượt Ngân hàng trung ương Nhật Bản hạ lãi suất chiết khấu xuống còn 3,25% (hạ 0,5%) hầu hướng đồng vốn qua thị trường chứng khoán Tokyo. Song quyết định này đã

không thành công: chỉ số Nikkei vẫn tuột 124,25 điểm trong ngày, xuống còn 15.373,34 điểm. Tuy nhiên theo Chủ tịch Ngân hàng nông nghiệp Thái, ông Banyong Lamsam, việc Nhật hạ lãi suất sẽ khiến tư bản Nhật đưa vốn vào Đồng Nam Á.

ASEAN VÀ NAFTA

Trong hai ngày 21 và 22.7, ngoại trưởng các nước ASEAN đã họp với nhau, song song đó còn họp với các ngoại trưởng Nga, Lào, Trung Quốc và Việt Nam. Nội dung chủ yếu xoay quanh vấn đề tranh chấp chủ quyền ở biển Đông, đồng thời chứng kiến việc Lào và Việt Nam ký kết hiệp ước thân hữu và hợp tác với ASEAN. Qua các ngày sau, các ngoại trưởng ASEAN họp với ngoại trưởng các nước đối thoại với ASEAN, chủ yếu là Mỹ và EC. Trong lãnh vực kinh tế, các nước này đã kêu gọi ASEAN mở cửa thị trường cho sản phẩm và dịch vụ thế giới, đặc biệt trong 4 lĩnh vực: ngân hàng, bảo hiểm, viễn thông, nghe nhìn. Tại hội nghị này ngoại trưởng Mỹ Baker đã bắt đầu đưa ra đề nghị nối kết AFTA (khởi Từ do mậu dịch ASEAN) với NAFTA (khởi Từ do mậu dịch Bắc Mỹ) hầu xây dựng một sự hợp tác xuyên Thái Bình Dương.

Cũng vào ngày cuối tuần này, trong khi ngoại trưởng Baker đang họp ở Manila với các ngoại trưởng ASEAN, tại Mexico City các bộ trưởng thương mại NAFTA (khởi Từ do mậu dịch Bắc Mỹ) đã họp với nhau để giải quyết một số vấn đề tồn tại trong khối này như việc Mexico vẫn còn kiểm soát chặt chẽ nền công nghiệp đầu hóa của mình, Mỹ và Canada vẫn còn "chiến tranh" với nhau trong lĩnh vực bia bọt...

DD